

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Белік Лариса Степанівна

ВПЛИВ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ОСОБИ НА ДОСТОВІРІСТЬ ДОКАЗІВ У
КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....595

Гресь Юлія Олегівна

ТРАНСФОРМАЦІЯ СЛІДІВ У ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО КОРИСЛИВІ КРИМІНАЛЬНІ
ПРАВОПОРУШЕННЯ: ТРАДИЦІЙНА СЛІДОВА КАРТИНА ТА НОВІ ВИКЛИКИ ЕРИ
ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ596

Загородній Ігор Вікторович

КОНВЕРГЕНЦІЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКАЗУВАННЯ У
КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО ТЯЖКІ ЗЛОЧИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО
СТАНУ.....599

Колодіна Анна Сергіївна

МОЖЛИВОСТІ КОМП'ЮТЕРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ЦИФРОВИХ
ДОКАЗІВ.....602

Чернов Олександр Віталійович

ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ СУДОВОЇ ЕНТОМОЛОГІЇ У КРИМІНАЛІСТИЧНІЙ ПРАКТИЦІ ДЛЯ
ВСТАНОВЛЕННЯ ЧАСУ НАСТАННЯ СМЕРТІ605

Чіпко Наталія Василівна, Лисяк Назар Васильович

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТА ПОСЯГАННЯ ПІД ЧАС ВЧИНЕННЯ
ШАХРАЙСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ608

Чумак Сергій Прокопійович, Фалінський Павло Миколайович

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРИЗНАЧЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ У ЦИФРОВІЗОВАНОМУ
КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....610

Федорчук Олександр Вікторович

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРНОЇ ПОБУДОВИ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ
ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....614

Хижняк Євген Сергійович

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ КООРДИНАЦІЇ ДІЙ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЗА
ФАКТОМ ВЧИНЕННЯ УМИСНИХ ВБИВСТВ616

Стаурська Олександра Миколаївна

ПОСТЦИФРОВА ТРАСОЛОГІЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ У РОЗВИТКУ
КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ НАУКИ.....620

Винокуров Юрій Олегович

МІСЦЕ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ У СИСТЕМІ ЗАСОБІВ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ
ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ.....623

Височанська Софія Олегівна, Чурілова Єлизавета Вадимівна

РОЛЬ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ У ЗНИЖЕННІ РІВНЯ СМЕРТНОСТІ НА
ДОГОСПІТАЛЬНОМУ ЕТАПІ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ.....625

Гриневич Вікторія Юріївна

ПОЛІГРАФ У СИСТЕМІ ТАКТИЧНИХ ЗАСОБІВ ПЕРЕВІРКИ СЛІДЧИХ ВЕРСІЙ ПІД ЧАС
РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....628

Пишиненко Ірина Юріївна

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПОСТКРИМІНАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ У СИСТЕМІ
ПЕРЕВІРКИ ВЕРСІЙ ЩОДО ІНСЦЕНУВАННЯ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ631

Волос Владислав Олександрович

РОЛЬ ЦИФРОВОЇ КРИМІНАЛІСТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ,
УЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ634

них і соціальних процесів. Урахування цих особливостей має важливе значення для правильної криміналістичної оцінки механізму шахрайства, визначення напрямів розслідування та розроблення ефективних заходів протидії таким кримінальним правопорушенням.

Отже, об'єкт посягання є важливим елементом криміналістичної характеристики шахрайства, який відображає спрямованість злочинної діяльності та дозволяє встановити характер завданої шкоди. Традиційно таким об'єктом виступає чуже майно або право на майно, однак у сучасних умовах розвитку інформаційних технологій та цифровізації економічних процесів його зміст суттєво розширюється. Така трансформація зумовлює необхідність удосконалення криміналістичних підходів до дослідження об'єкта шахрайства, а також адаптації методик розслідування до нових форм злочинної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Про судову практику у справах про злочини проти власності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#Text>.

2. Азаров Д. С. Особливості механізму вчинення злочинів у сфері комп'ютерної інформації. *Юридична Україна*. 2004. № 7 (19). С. 64-68.

Ключові слова: шахрайство, об'єкт посягання, сучасні умови, майно.

Key words: fraud, object of the offense, current circumstances, property.

Чумак Сергій Прокопійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології,
кандидат юридичних наук*

Фалінський Павло Миколайович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач криміналістичної лабораторії кафедри криміналістики,
судових експертиз та поліграфології*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРИЗНАЧЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ У ЦИФРОВІЗОВАНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Призначення судових експертиз у прямому значенні – це етап прийняття відповідного процесуального рішення суб'єктом призначення; оформлення постанови слідчим, ухвали суду або слідчого судді та формулювання питань на розгляд експерту. Але цьому передують об'ємна та кропітка підготовча робота по виявленню, фіксації, вилученню та збереженню речового доказу, який в подальшому може стати об'єктом експертного дослідження. Об'ємність підготовки експертного дослідження.

пертизи складається з окремих слідчих дій. При огляді місця події, обшуку, тимчасового вилучення об'єктів, це перший етап коли виявляється та вилучається об'єкт майбутнього експертного дослідження. Іноді вилучений об'єкт необхідно піддати слідчому огляду декілька разів після його вилучення, при більш сприятливих умовах та використанні технічних засобів. Визначення об'єкта експертного дослідження буде не повним, якщо не будуть виявлені індивідуальні ознаки для належного формулювання питань які виносяться на розгляд експерту та позитивно впливають на ефективність експертного дослідження.

Методологічні засади призначення судових експертиз базуються на поєднанні нормативно-правових актів; процесуального законодавства та спеціальних підзаконних актів, що визначають підхід до підготовки та проведення досліджень на науковому підґрунті.

Складовими методології призначення судових експертиз є правова та нормативна база.

Призначення експертизи регулюється такими основними документами: Процесуальні кодекси: КПК, ЦПК, ГПК та КАС України де визначаються випадки, коли призначення експертизи є обов'язковим або можливим.

Методологічні засади призначення судових експертиз базуються на ключових принципах необхідності наявності спеціальних знань. Керуючись статтею 1 Закону України «Про судову експертизу» слід розуміти, що експертиза призначається на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо, об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду [1]. Необхідність призначення експертизи повинно бути чітко обґрунтованим виходячи з обставин кримінального провадження.

Використання цифровізації у кримінальному судочинстві має свою специфіку, як у методології цифровізованого кримінального судочинства, так і цифровізації призначення судових експертиз.

Кримінальне судочинство у цифровізованій формі представляє собою модель кримінального процесу з використанням інформаційно-комунікаційних технологій протягом всього розслідування, що сприяє ефективності та швидкості кримінального провадження та судового розгляду. Цифровізація дає можливість використовувати електронні докази. Наприклад; проводити дистанційно окремі слідчі дії або передавати швидко результати проведення слідчих дій та докази. Цифровізація сприяє фіксації речових доказів (об'єктів експертного дослідження) і також їх передачі експерту при призначенні експертизи. Одним із важливих можливостей цифровізації при призначенні і проведенні експертиз це збереження об'єктів експертного дослідження. Особливо коли при експертному дослідженні об'єкт може бути пошкодженим, або знищеним.

В теперішній час, під час війни, цифровізація об'єктів експертного дослідження стає незамінним методом їх фіксації і збереження. Так під час нанесення руйнувань ворожими вибуховими засобами речові докази за короткий промі-

жок часу ушкоджуються або зникають в наслідок руйнації та пожеж. У таких ситуаціях працівники правоохоронних органів в певному об'ємі встигають зафіксувати речові докази та об'єкти експертного дослідження з використанням сучасних технічних засобів але вилучити самі об'єкти стає неможливим.

Цифрова криміналістика представляє собою особливий процес, який складається з окремих етапів; ідентифікацію об'єкта дослідження на стадії підготовки і призначення експертизи та при експертному дослідженні, збереження об'єкта, аналізу і представлення доказів.

Слід зауважити що підготовка та проведення судових експертиз у сфері інформаційних технологій містять деякі проблеми. Сучасні комп'ютерні технології дають можливість злочинцям вчиняти злочини як одноособово так злочинним угруповувань різного рівня та в різних масштабах. Завдяки сучасним інформаційним технологіям окремі злочини виходять за межі окремої держави та охоплюють значну кількість держав. як правило, це тяжкі злочини у сфері економіки, обігу наркотиків та інші. Сліди (речові докази) залишаються на відповідних носіях комп'ютерах, мобільних телефонів (смартфонів), флеш-накопичувачів інформації. Як свідчить практика всі сучасні електронні пристрої мають постійне чи періодичне підключення до електронних комунікаційних мереж передачі та отримання інформації.

Експертиза комп'ютерної техніки і програмних продуктів (комп'ютерно-технічна) або телекомунікаційних систем та засобів призначається у випадках, коли необхідно встановити фактичні дані та вчинені за допомогою електронних технічних засобів певні дії, що мають значення для кримінального провадження. Зокрема, результати експертизи можуть бути використані для: 1) встановлення фактів використання ноутбука, комп'ютера, смартфона для зберігання та розповсюдження певних файлів, пов'язаних з порнографією, сепаратизмом, торгівлею наркотичними засобами, зброєю, людьми тощо; 2) підтвердження факту знайомства, спілкування, взаємодії між особами за допомогою застосунків обміну повідомленнями через мережу Інтернет; 3) вилучення та відновлення історії відвідування сайтів в мережі Інтернет. Об'єктами зазначених судових експертиз є персональні комп'ютери, сервери, периферійне обладнання (сканери, принтери, карт-рідери), мобільні телефони, планшети, будь-які комплектуючі вказаних засобів, магнітні та оптичні диски, флеш-карти, службова системна інформація, програмні продукти (операційні системи, утиліти, засоби розробки та налагодження програм, текстові та графічні редактори, системи управління базами даних, електронні таблиці, редактори презентацій) [2, с. 479].

Під час підготовки та призначення експертиз таких технічних засобів виникають проблеми належного зберігання інформації на вказаних носіях, так як злочинці використовують програми знищення інформації на випадок втручання в їх інформаційний простір інших осіб.

Згідно п.1 ч.2 ст. 99 КПК України до речових доказів відносяться матеріали фотозйомки, звукозапису, відеозапису та інші носії інформації (у тому числі комп'ютерні дані) [3].

Слід враховувати, що для ефективності підготовки призначення та проведення судових експертиз важливе значення має інформація про підозрюваного яку є можливим отримати використовуючи інформаційно-комунікаційні технології.

Крім того користувачі інформаційно-комунікаційних технологій залишають «цифрові відбитки». Дані, залишені користувачами ІКТ, можуть розкрити відомості про них, включаючи інформацію про вік, стать, расову та етнічну приналежність, громадянство, сексуальну орієнтацію, думки, уподобання, звички, хобі, історію хвороби і проблеми зі здоров'ям, психологічні розлади, статус, зайнятість, приналежність до будь-якої спільноти, особисті відносини, геолокацію, розпорядок дня та інші активності [4, с. 379]. Ця інформація важлива не тільки для ефективності проведення слідчих та оперативно-розшукових дій, а також для надання інформації про злочинця експерту при призначенні певної експертизи, щоб експерт мав уявлення про навички та здатність злочинця до певних дій.

Сучасні технології значно прискорюють призначення та проведення судових експертиз, але як свідчить практика для належного експертного дослідження по окремим видам експертиз слід надавати безпосередньо сам об'єкт.

Список використаних джерел:

1. Кримінально-процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
2. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII. *Голос України*. 21 квітня 1994 р/
3. Курман О. В. Судові експертизи у сфері інформаційних технологій: деякі проблеми підготовки та проведення. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. С.477-481. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.04.77>
4. Колодіна А. С., Федорова Т. С. Цифрова криміналістика: проблеми теорії і практики. *Київський часопис права*. 2022. № 1. С. 176–180. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0c6223fa-3661-4435-8b1b-765a4756d866/content>

Ключові слова: методологія, призначення судових експертиз, цифровізація, інформаційно-комунікаційні технології, цифрова криміналістика.

Key words: methodology, significance of judicial examinations, digitalization, information and communication technologies, digital forensics.